

"Εδωρήθη μοι δια χρυσόβουλλου το τε νήσιον η Πάτμος και τα πλησιάζοντα τούτω νησίδια οι Ναρκοί και η Λειψώ" έγραφε στη διαθήκη του τον 11ο αιώνα ο ιδρυτής της Ιεράς Μονής Θεολόγου στην Πάτμο, Όσιος Χριστόδουλος.

Είχα ξαναζήσει μεμονωμένες εμπειρίες από τα νησιά και τα μικρονήσια κυρίως με ημερήσιες εκδρομές από την Πάτμο ή και κάποια σκόρπια τριήμερα του Αυγούστου στους αγαπημένους μου Αρχιούς και στον καλό μου φίλο Μανώλη, γνωστό και ως Τρύπα. Η δεκαήμερη παραμονή μου τον Ιούνιο στα μικροσκοπικά νησιωτικά συμπλέγματα που ο Αλέξιος Κομνηνός δώρισε στον Όσιο, η επιτόπια έρευνα στην ιστορία και το περιβάλλον τους, οι επίπονες πεζοπορίες και οι συναρπαστικές πλωτές περιηγήσεις από νησίδα σε νησίδα μου δημιούργησαν ξεχωριστά συναισθήματα χαράς και ευεξίας. Συναισθήματα που ενισχύθηκαν από τις δράσεις και τα προγράμματα της περιβαλλοντικής οργάνωσης "Αρχιπέλαγος", την ίδρυση Μόνιμου Καταφυγίου Άγριας Ζωής στο πολύνησο των Αρχιών και την αναμενόμενη ανακήρυξη του Θαλάσσιου Πάρκου 44 Νησίδων (των Ιμίων συμπεριλαμβανομένων) της Βόρειας Δωδεκανήσου.

ΚΕΙΜΕΝΟ - ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ :
ΑΝΤΩΝΗΣ ΔΗΜΑΣ

Τα δώρα του Θεού και του αυτοκράτορα...

ΑΡΚΙΟΙ, ΛΕΙΨΟΙ & ΜΙΚΡΟΝΗΣΙΑ

Αρκιοί. Η κεντρική πλατεία.

ΤΟ ΠΟΛΥΝΗΣΟ ΤΩΝ ΑΡΚΙΩΝ

Το "Νήσος Κάλυμνος" αναχωρεί από την Πάτμο κατά τις 10.30 με κατεύθυνση το μεγαλόνησο των Αρκιων. Περνώντας το βορειοανατολικότερο ακρωτήριο του Γερανού, μόνο 6 νμ μας χωρίζουν από τον ασφαλή όρμο του **Πόρτο Αυγούστα**, ένα δαιδαλώδη λιμενίσκο η θέση του οποίου αποτελεί εγγύηση για όλους τους καιρούς. Έτσι εκτός από τον μικρό οικισμό που αναπτύχθηκε και τους ψαράδες που κατά καιρούς κατέφευγαν, το Πόρτο Αυγούστα χρησιμοποιήθηκε και ως καταφύγιο πειρατών. Τα προνόμια της Ιεράς Μονής Πάτμου, η προστασία του Οικουμενικού Πατριαρχείου και οι αφορισμοί του Πάπα δεν στάθηκαν πάντα ικανοί για την αποτροπή τους. Το πλοίο με διαδικασία "touch and go" πιάνει στην έξω προβλήτα και αποβιβάζει βιαστικά το σπάνιο αλλά εκλεκτό είδος επιβατών που το ταξιδιωτικό τους πρόγραμμα περιλαμβάνει τους Αρκιούς.

Δύο μεταπτυχιακοί φοιτητές της θαλάσσιας έρευνας και ένας ταξιδιωτικός φωτογράφος μείναμε στην προβλήτα μετά τον βιαστικό από-

πλου του "Νήσος Κάλυμνος" για το Αγαθονήσι. Ένας κακοτράχαλος χωματόδρομος οδηγεί από το λιμάνι στην φωτοβολταϊκή εγκατάσταση, το ελικοδρόμιο και τον οικισμό. Οι πέτρες από τη διάνοιξη του δρόμου προσφέρουν το ομορφότερο και συμβατότερο με το φυσικό περιβάλλον οικοδομικό υλικό για τα χτισίματα του νησιού. Κι όμως κάποιοι προτιμούν ακόμα κι εδώ τα τσιμεντένια κοντέινερ για κύρια ή εξοχική κατοικία. Συμφωνώ ότι η προτεραιότητα σε αυτές τις ευαίσθητες εθνικά περιπτώσεις είναι πρώτα απ' όλα να μείνουν κάποιοι άνθρωποι στο νησί. Αυτό όμως δεν απαλλάσσει κάποιους άλλους από την ευθύνη να μετατρέπουν λιτούς οικισμούς με χαμηλά πετρόχιστα σπίτια και παραδοσιακές κατασκευαστικές αρχές σε σύνολα με απρόσωπα τσιμεντένια κουτιά.

Μετά από δύο χρόνια ξαναβλέπω τον **Τρούπα** και τη **θεία Παντελία**. Τα νέα για το νησάκι είναι συγκλονιστικά. Στο σύμπλεγμα των 14 νησιών των Αρκιων δημιουργήθηκε **Μόνιμο Καταφύγιο Άγιας Ζωής** που θα αποτελέσει και τον πυρήνα του υπό ίδρυση **Εθνικού Πάρκου Νησίδων Βορείων Δωδεκανήσων**. Ο

Στο σύμπλεγμα των 14 νησιών των Αρκιών δημιουργήθηκε Μόνιμο Καταφύγιο Άγριας Ζωής που θα αποτελέσει και τον πυρήνα του υπό ίδρυση Εθνικού Πάρκου Νησιδών Βορείων Δωδεκανήσων.

Δήμος της Πάτιμου έχει παραχωρήσει το παλιό κτίριο της Βασιλικής χωροφυλακής στο Ινστιτούτο Θαλάσσιας Έρευνας Αιγαίου που με βάση την Ικαρία, και ερευνητικά κέντρα στους Αρκιούς, το Μαράθι και τους Φούρνους πραγματοποιεί μια αξιόπαινη και συστηματική προσπάθεια έρευνας, εκπαίδευσης και δράσεων προστασίας στο περιβάλλον του Αιγαίου. Η εικόνα δέκα νέων επιστημόνων σε ένα νησί

σαράντα κατοίκων είναι κάτι παραπάνω από καταλυτική.

Μελετάμε τον χάρτη τραπεζομάντηλο (οι χάρτες της ΓΥΣ είναι χαρακτηρισμένοι) της θαυμάσιας ταβέρνας του Τρύπα (λειτουργεί στο παλιό καφενείο των γονιών του) και σημειώνω διαδρομές και σημεία που δεν είδα ή θέλω να ξαναδώ, τις προηγούμενες φορές που επισκέφθηκα το πολύνησο. Θα πρέπει να δώ το **Βαθύ**

Αρκιόι. Η λεωφόρος των Ηλυσίων Πεδίων. (Επάνω)

Τηγανάκια. Τα αβαθή, τα έντονα ρεύματα και η καταπληκτική ποιότητα των νερών συνθέτουν έναν γαλάζιο κόσμο ανυπέρβλητης ομορφιάς.

Το Πόρτο Αυγούστα από την Παντάνασσα Διακρίνονται το Μαράθι η Στρογγυλή και η Αγγελούσα

Λιμνάρι, το **Ιταλικό φυλάκιο** στα βόρεια του νησιού, το **Κάστρο** των ελληνοσλαβικών χρόνων, τα κλασικά **Τηγανάκια**, το παλιό χωριό με την εκκλησία της **Παντάνασσας**, τους δίδυμους όρμους **Στενό** και **Γλίπαπα** στο μεγαλόνησο και τον **Άγιο Νικόλαο**, την **βυζαντινή στέγνα** και τον **Πειρατή** στο **Μαράθι**.

Ο Τρύπας μου υποσχέθηκε για το βράδυ αρωματικές σουπιές με σπανάκι. Παίρνω αμέσως την ανηφόρα για το Λιμνάρι. Περνώ από διαδοχικές πόρτες ελέγχου βοσκίσεως -πάντως τα κατοίκια του νησιού έχουν υπερβεί κατά πολύ την βοσκοϊκανότητά του- φτάνω στο μεγαλύτερο μαντρί και από εκεί κατηφορίζοντας βρίσκομαι σε 15' στην ανατολική ακτή και το προστατευμένο από τον βοριά **Λιμνάρι**. Μικρή βοτσαλωτή ακτή, δύο αρωματικά για σσιά και τυρκουάζ νερά συνθέτουν ένα απόμακρο παραδεισένιο σκηνικό. Τρεις ερευνητές του Ινστιτούτου Θαλάσσιας Έρευνας που κατεβαίνουν το μονοπάτι, διακόπτουν την

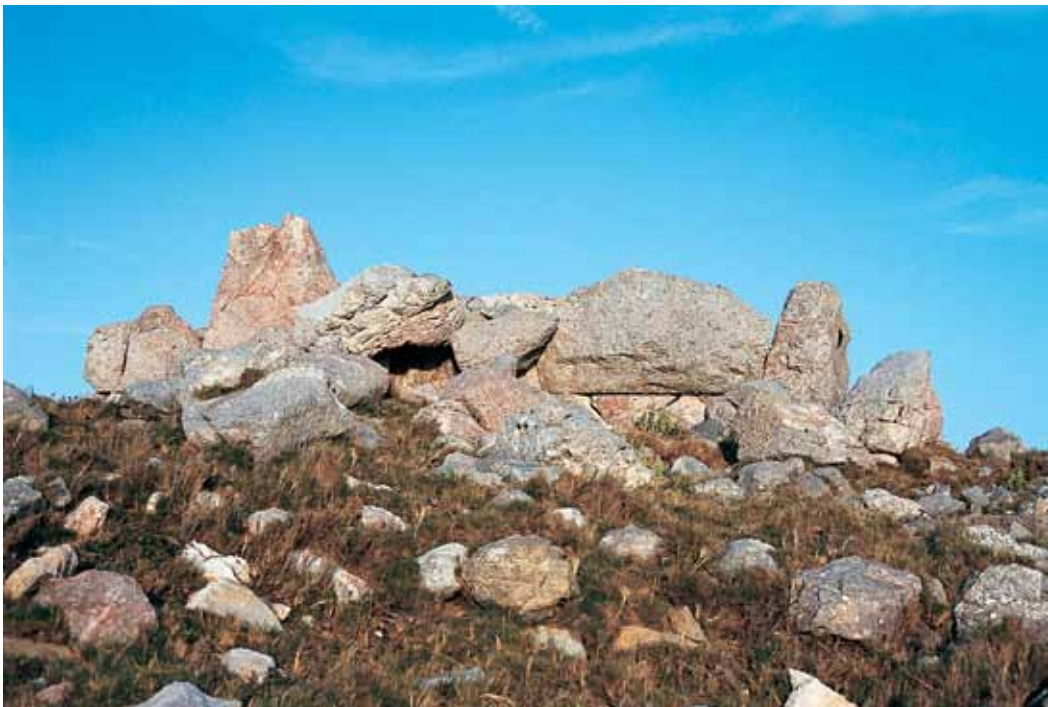
τρομακτική ησυχία του τοπίου. Φορούν τις στολές τους και ξεκινούν για άλλη μια μέρα την καταγραφή της βιοποικιλότητας του ζωοπλαγκτού και της παράκτιας μειοπανίδας. Παίρνω το δρόμο της επιστροφής για να δώ τη δύση από το παλιό χωριό των Αρκιών που χτίστηκε σε ύψωμα από τον φόβο των πειρατών και εγκαταλείφθηκε τα τελευταία χρόνια της δεκαετίας του '50. Εδώ, στην ακρόπολη του νησιού όπου δεσπόζει η παλιά εκκλησία της **Παντάνασσας** και ο ορίζοντας πλησιάζει τις 3000 μοίρες, το θέαμα της Μικρονησίας στα χρώματα της δύσης είναι ανεπανάληπτο.

Ο δρόμος για το Ιταλικό Φυλάκιο στα βόρεια του νησιού (1 ώρα) επιφυλάσσει ευχάριστες εκπλήξεις. Ανεβαίνεις στην ράχη του νησιού και με βόρεια κατεύθυνση οδηγείσαι συνοδεία ιπτάμενων αιγαιόγλαρων, πηδηχτών αγριοκούνελων και γαιδάρων ελευθέρως βοσκής (δουλεύουν στα αλώνια 1 εβδομάδα το χρόνο) στο φυλάκιο - πολυβολείο που διατη-

ρούσαν οι Ιταλοί μέχρι και το 1947 που παραχώρησαν τα Δωδεκάνησα. Από εκεί ψηλά, έλεγχαν όλους τους θαλάσσιους δρόμους προς τη Σάμο, τη Λέρο και την Μικρασιατική Ακτή. Το φυλάκιο με ιταλικά μοτίβα πλακιδίων και εξαιρετικής τεχνοτροπίας πατινες στους τοίχους "επανδρώνεται" σήμερα από τα λιγιστά, εξόριστα από το χωριό, κασιόκια του Τρύπα. Γυρνώντας από την βόρεια ακτή εντυπωσιάζομαι από τα μεγάλα κέδρα απέναντι από το νησάκι **Κούμαρο** και από το μεγάλο κτήμα των απογόνων του Μανώλα Μελιανού στο **Καφαλισμένο** που συντηρείται χωρίς ηλεκτρικό ρεύμα και παροχή νερού.

Το πολύνησο των Αρκιών δεν έχει συστηματικώς διερευνηθεί από αρχαιολογικής απόψεως. Παλιότερα Βρετανοί και αργότερα Έλληνες αρχαιολόγοι της Εφορείας Δωδεκανήσου έκαναν επιφανειακές έρευνες και εντόπισαν σποραδικά, ευρήματα τεμαχίων από

Τα κασιόκια του Τρύπα "επανδρώνουν" το Ιταλικό φυλάκιο στα βόρεια του νησιού. Εγκαταλειμμένο κελί δίπλα στην Παντάνασσα. Τα ερείπια του Πύργου στο κάστρο των Αρκιών. (Κάτω)

Αρκιόι Λιμνάρι .
Αρκιώτικα άλογα στους δίδυμους όρμους

όστρακα προϊστορικής εποχής και τεμάχια οφιανού στην ευρύτερη περιοχή του οικισμού που αποδεικνύουν περίτρανα ότι το νησί κατοικείται ήδη από τους αρχαίους χρόνους. Τα ευρήματα που πραγματικά ξαφνιάζουν, αφορούν τα σωζόμενα ερείπια οχυρού που ιδρύθηκε από την Μίλητο και στιβαρού ορθογώνιου πύργου ελληνιστικής εποχής στην αριστερή πλευρά του Πόρτο Αυγούστα. Ο πύργος

έχει διαστάσεις 8,65μ η ΒΑ πλευρά, 6,85μ η ΒΔ, 8,30μ η ΝΔ και 6,80μ η ΝΑ ενώ εντυπωσιάζουν οι διαστάσεις των λιθόπλινθων (1.60X1.70, 1.03X2.02) και οι επιμελημένοι αρμοί προσαρμογής.

Στους νεώτερους χρόνους καθοριστικό ρόλο για την κατοίκηση του νησιού έχει η ίδρυση το 1088 από τον Όσιο Χριστόδουλο της Ιεράς Μονής Ιωάννου Θεολόγου στην Πάτιμο στον

οποίο δωρήθηκε τόσο η Πάτμος, όσο και τα γειτονικά νησιά Λειψοί και Αρχιοί από τον τότε αυτοκράτορα του Βυζαντίου Αλέξιο τον Α΄ τον Κομνηνό. Αποτελώντας έτσι εξάρτημα της Πάτμου οι Αρχιοί εντάχθηκαν και κατά κάποιον τρόπο παρέμειναν για αιώνες στην οργάνωση και τη διαχείριση της Μοναστικής πολιτείας της, με μοναχούς ποιμένες να μεριμνούν για την βοσκή και την ανάπτυξη των κοπαδιών τους. Η εγκατάσταση λαϊκών ενοικιαστών γαιών τοποθετείται από τα μέσα του 19ου αιώνα. Το 1947 οι Αρχιοί είχαν 93 κατοίκους, το 1961 97 κατοίκους και στις μέρες μας 50, μεταξύ των οποίων κι ένας μικρός μαθητής του υποδειγματικού σε οργάνωση και εξοπλισμό Δημοτικού Σχολείου.

Το απόγευμα ξεκινώ για τα Τηγανάκια στο νοτιότερο άκρο του νησιού. Παίρνω το μικρό τσιμεντένιο δρομάκι, περνά τους δίδυμους όρους Στενό και Γλίπαπα και χαζεύω τους ταύρους να κάνουν ηλιοθεραπεία στην μικρή παραλία. Το τσιμεντένιο δρομάκι σύντομα σταματά και το χωμάτινο μονοπάτι περνώντας

από έναν ευωδιαστό θυμαρότοπο καταλήγει στα Τηγανάκια. Εδώ διαπιστώνεις πόσα λίγα ήξερες για τις αποχρώσεις του μπλέ. Τα αβαθή, τα έντονα ρεύματα και η καταπληκτική ποιότητα των νερών δημιουργούν ένα γαλάζιο κόσμο ανυπέρβλητης ομορφιάς. Μια σειρά από νησάκια και νησίδες (Αβάπτιστο, Μακρονήσι, Καλόβολο, Ψαθονήσι, Τσούκα, Τσουκάκι) στο νότο χαρακτηρίζονται από μεγάλη ποικιλότητα τοπικής χλωρίδας και αποτελούν τόπο αναπαραγωγής για πολλά προστατευόμενα είδη πουλιών τόσο μόνιμα (Σπιζαετός, Αετογερακίνα, Πετρίτης, Κορμοράνος, Αιγαιόγλαρος), όσο και μεταναστευτικά (Μαυροπετρίτης, Κιρκινέζι, Φίδαετός). Αποτελούν δε και σημαντικό σταθμό στην μεταναστευτική πορεία άλλων (Θαλασσαιετός, Ψαραετός, Πορφυροτσικνιάς, Καλαμοκανάς). Στην απόλυτη ηρεμία της στιγμής και στην εξωτική -αλλά απόλυτα ελληνική- εικόνα του μπλέ ντεγκραντέ θυμάμαι εκείνο τον νεόπλουτο κρετίνο που πέρσι τον Αύγουστο επέμενε να περνά από τους στενούς διαύλους που σχηματίζουν οι

Τηγανάκια

Το θαλάσσιο στενό
ανάμεσα στο Μαράθι και
την Στρογγυλή

Ο τρούλος του Αγίου
Νικολάου στο Μαράθι

επισκέπτομαι το πανέμορφο
πέτρινο σπίτι του Τρύπα πριν
με το ταχύπλόο του, περά-
σουμε σε 3 μόλις λεπτά, στο
ειδυλλιακό **Μαράθι**.

Στη νησίδα αυτή των 355 στρεμ-
μάτων που πήρε το όνομά της
από το ομώνυμο μυρωδικό κα-
τοικεί μόνιμα η οικογένεια **Κά-
βουρα** (κάποτε τα παιδιά πήγαι-
ναν κωπηλατώντας στο σχολείο
των Αρκιών).

βραχονησίδες με το τζετ σκι του...

Διέσχισα τους Αρκιούς από το Κούμαρο μέχρι
την Αλμυρίδα (βορράς-νότος 5,5χλμ) και περπά-
τησα τις περισσότερες από τις κατατεμαχι-
σμένες ακτές του (25,3 χλμ) πριν αποφασίσω
να περάσω στο δεύτερο κατοικημένο νησί του
πολυνήσου των Αρκιών.

Ανεβαίνω την avenue des Champs Elyses και

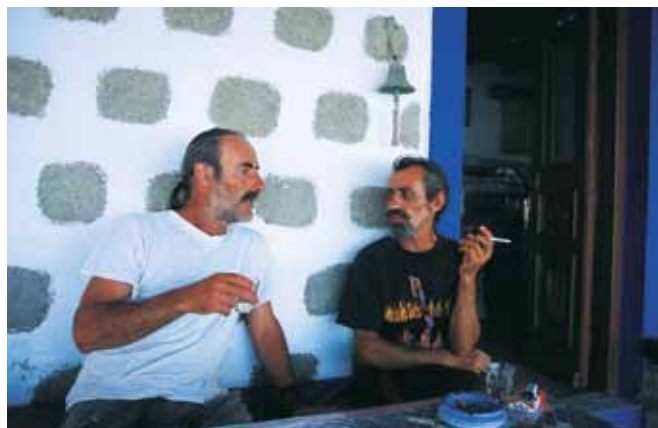
Το νησάκι που έχει χωριστεί σε τρεις περιοχές
ελεγχόμενης βόσκησης έχει μήκος ακτογραμ-
μής που πλησιάζει τα 4 χλμ. Μια πειρατική
σημαία κυματίζει στην αριστερή αποβάθρα. Ο
Μιχάλης Κάβουρας (Πειρατής) και η αδερφή
του Πόπη θα ετοιμάσουν κασικιάκι Μαρα-
θίου. Για να μην χάνω χρόνο παίρνω τη λεωφό-

Μαράθι Ιδιωτικό εκκλησάκι
Ο Τρύπας και ο Πειρατής.

...στο ειδυλλιακό Μαράθι.
Στη νησίδα αυτή των 355
στρεμμάτων που πήρε το όνομά της
από το ομώνυμο μυρωδικό
κατοικεί μόνιμα η οικογένεια
Κάβουρα.

ρο **Αγίου Νικολάου** που οδηγεί στην ομορφότερη και παλαιότερη εκκλησία του πολύνησου. Ο μπλε τρούλος του Αγίου δένει αρμονικά με τη θεά της **Αγρελούσας**, του δεύτερου σε έκταση νησιού του συμπλέγματος, και της γειτονικής στο Μαράθι, **Στρογγυλής**. Στην Αγρελούσα που πήρε το ονομά της από τις άγριες ελιές που φύονται στο εδαφός της έχει αναπτυχθεί κι ένας βιότοπος αρπακτικών αφού εκεί είναι ο τόπος απόσυρσης των ζωντανών μη παραγωγικών αιγοπροβάτων. Το πιο εντυπωσιακό κτίσμα στο Μαράθι είναι ο

Θόλος που βρίσκεται στον αυχένα του νησιού, πολύ κοντά στον Άγιο Νικόλαο. Πρόκειται για εξαιρετικής κατασκευής πρωτοβυζαντινή ομβροδεξαμενή που διατηρείται σχεδόν ανέγγιχτη ενώ και σε όλη την επικλινή πλαγιά ως τη θάλασσα είναι εμφανή τα κατάλοιπα οικιστικής εγκαταστάσεως των υστερορρωμαϊκών-πρωτοβυζαντινών χρόνων.

Μια πορτοκαλί ακτίνα του απογευματινού ήλιου διεισδύει στο σκοτάδι του θόλου και φωτίζει την απαράμιλλη σφηνοειδή τεχνική της κατασκευής του...

ΤΟ ΠΟΛΥΝΗΣΟ ΤΩΝ ΛΕΙΨΩΝ.

Μια μέρα στην Πάτμο ήταν αρκετή για ανασυγκρότηση. Παίρνω το πρωινό Δελφίνι και σε 20 λεπτά βρίσκομαι στους Λειψούς, το ειδυλλιακό νησάκι της Καλυψούς (τον τίτλο διεκδικεί και το νησάκι Γκότζο στην Μάλτα) που σύμφωνα με τα μονοπάτια της λαϊκής φαντασίας κράτησε "αιχμάλωτο" τον Οδυσσέα για 7 ολόκληρα χρόνια.

Εύφορες κοιλάδες με ελαιόδεντρα και τροφαντές αγελάδες, αμπελώνες που παράγουν το θαυμάσιο μαύρο φωκιανό κρασί, γαλήνιες παραλίες, 36 χλμ δαντελωτής ακτογραμμής και 24 βραχονησίδες εκπληκτικής φυσικής ομορφιάς και γεωλογικής ιδιαιτερότητας ενισχύουν σημαντικά την εκδοχή των Λειψών...

Η αρχαιολογική έρευνα προσθέτει ότι το νησί στους αρχαίους χρόνους ονομαζόταν Λειψία, μια ονομασία που έχει διασωθεί σε αρκετές επιγραφές που φυλάσσονται στο μουσείο του χωριού.

Οι Λειψοί σήμερα αριθμούν περί τους 700 κατοίκους (γύρω στα 130 παιδιά φοιτούν σε νηπιαγωγείο, δημοτικό, γυμνάσιο και λύκειο) και είναι ολοφάνερο ότι δεν έχουν σαν μοναδικό τους έσοδο τον τουρισμό. Αλιευτικός στόλος, χιλιάδες ελαιόδεντρα, παραγωγικά αμπέλια απασχολούν όλο τον χρόνο τους ιδιαίτερα πρόσχαρους Λειψιώτες.

Η εκκλησία, η εικόνα και το

Λειψοί Πανοραμική άποψη από το ελικοδρόμιο.

Στους εκτεταμένους αμπελώνες των Λειψιών φτιάχνεται το περίφημο μαύρο φακιανό κρασί.

Λειψοί Αφηρημένη τέχνη, χαρούμενο αποτέλεσμα

Οι Λειψοί σήμερα αριθμούν περί τους 700 κατοίκους (γύρω στα 130 παιδιά φοιτούν σε νηπιαγωγείο, δημοτικό, γυμνάσιο και λύκειο) και είναι ολοφάνερο ότι δεν έχουν σαν μοναδικό τους έσοδο τον τουρισμό.

πανηγύρι της Παναγίας του Χάρου χαρακτηρίζουν το νησάκι. Η εκκλησία που χτίστηκε από Μοναχούς της Πάτμου είναι περιτριγυρισμένη από αμπελώνες και πήρε τη σημερινή της μορφή τον 13ο -14ο αιώνα. Έχει έναν μοναδικό αρχιτεκτονικό ρυθμό. Λίγο βυζαντινό, λίγο νησιώτικο, ιδιαίτερα χαρούμενο και ανεπιτήδευτο. Η πρωτότυπη εικόνα του 14ου αιώνα, της Παρθένου Μαρίας να κρατάει στην αγκαλιά της, αντί το θείο βρέφος τον Ιησού Εσταυρωμένο, φυλάσσεται για λόγους ασφαλείας στον ενοριακό ναό του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου. Από τον Απρίλη του 1943 όταν οι Λειψιώτες τοποθέτησαν κρίνους στην εικόνα, που άνθισαν και πάλι στα εννιάμερα της Παναγίας στις 23 Αυγούστου μέχρι τις μέρες μας, οι πιστοί από τους Λειψούς και τα γύρω νησιά ζουν το θαύμα και προσκυνούν με ευλά-

Η εκκλησία της Παναγίας του Χάρου με ρυθμό λίγο βυζαντινό, λίγο νησιώτικο, ιδιαίτερα χαρούμενο και ανεπιτήδευτο. Ζητώντας την ευλογία της Παναγίας του Χάρου.

βεια τη θαυματουργή εικόνα που - συνοδεύει μπάντας και στρατιωτικού αγήματος - μεταφέρεται στην ομώνυμη εκκλησία.

Το πανηγύρι που ακολουθεί στις δύο πλατείες είναι από τα διασημότερα στη Δωδεκάνησο για τη μουσική και τους υπέροχους τοπικούς μεζέδες της φημισμένης λειψιώτικης κουζίνας (λιαστές ντομάτες, τουλουμοτύρι, φαβαδοκεφτέδες, τηγαρόπιτες, κουλούρες).

Οι περισσότερες από τις παραλίες των Λειψών προσεγγίζονται εύκολα με τα πόδια. Η **Διεντού** στην άκρη του χωριού, ο **Κάμπος**, η **Κατσαδιά**, η **Παπαντριά**, η **Χοχλακούρα**, και ο **Ξηρόκαμπος** ακόμα και ο πιο μακρινός **Πλατύ Γιαλός** -που βρίσκεται στα 3,5χλμ- προσφέρονται για περπάτημα και χαλαρό μπάνιο στη σκιά των δέντρων. Την ωραιότερη εικόνα παραλίας την αντικρίζω στο ατμοσφαιρικό

Μονοδέντρι, λίγο μετά την ανατολή του ήλιου, όταν το μοναχικό δέντρο που ριζώσε στο βράχο και ονομάτισε την παραλία, μου προσφέρει τη σκιά του και ταυτόχρονα τις κατάλληλες συνθήκες φωτισμού για να φωτογραφίσω τα ειδυλλιακά **Ασπρονήσια**.

Η ωραιότερη βόλτα στους Λειψούς συνδέει δυο μικρά μοναστήρια-ερημητήρια. Η **Κάτω Κοίμηση** (ο ερημίτης Φίλιππος πέθανε πλήρης ημερών πριν λίγα χρόνια), συνδέεται με

Ετοιμαστές δικτυών στο λιμάνι των Λειψών.

πέτρινο ανηφορικό μονοπάτι μήκους 1 χλμ με την Πάνω Κοίμηση. Η όλη διαδρομή, η μυρωδιά του σκίνου μα περισσότερο, η θέα του λειψιώτικου πολύνησου από τον περίβολο του μικρού ερημητηρίου ανοίγουν την όρεξη για τοπικά μεζεδάκια και νέες περιπέτειες.

...Η "Ρένα" ένα πανέμορφο σκαρί, ξεκινά το "Five Islands Cruise" από τη συστάδα των νησίδων που βρίσκονται έξω από το λιμάνι των Λειψών. Οι γεωλογικοί σχηματισμοί και τα ειδωλά τους στα κρυστάλλινα νερά, οι βράχινες αφίδες και οι θαλάσσιες στοές, οι παιχνιδιάρικες πτήσεις των κάτασπρων αιγαυόγλαρων στο Μακρονήσι, το Πιάτο, το Καπαρονήσι και το Πιλάβι συναρπάζουν τη ματιά και αποθεώνουν την αχαλίνωτη φαντασία της φύσης. Η "Ρένα" κάνοντας ταυτόχρονα και τον γύρο του νησιού κατευθύνεται νότια, περνάει ανοιχτά από την Παπατριά, την Κατσαδιά, τη Χοχλακούρα, το Μονοδέντρι και ρίχνει άγκυρα στα βόρεια Ασπρονήσια. Ολόλευκες πλάκες και βότσαλα κατηφορίζουν και σβήνουν τη

λάμψη τους στα νερά που πραγματικά δυσκολεύομαι να περιγράψω την απόχρωση και τη διαύγειά τους. Οι ξένοι αποσβολωμένοι από τον παράδεισο που τους προέκυψε, βουτούν στα δροσερά νερά και απόλυτα εκστασιασμένοι ξεαπλώνουν στα ζεπά, αναπαυτικά βότσαλα. Σηκώνουμε την άγκυρα με κατεύθυνση τα Τη-γανάκια των Αρχιών. Τυρκομαζ νερά, πολύ-χρωμες αναμνήσεις, ίδια ευφορία. Ούτε να είχα ναυλώσει τη "Ρένα" δεν θα μου έκανε τέ-τοιο συγκινητικό γύρο αποχαιρετισμού. Στο Μαράθι βρίσκω πάλι τον Πειρατή, ανεβαίνω πάλι στον Άγιο Νικόλαο και ανακαλύπτω την μαγική παραλία του Ελληνικού, ενώ στην μισάωρη παραμονή μου στους Αρχιούς πρόλαβα να υποσχεθώ στον Τρύπα και την θεία Παντελία πως μέσα στο καλοκαίρι θα τους φέρω ο ίδιος το "Ελληνικό Πανόραμα".

* Ευχαριστούμε θερμά τον Μανόλη Μελιανό (Τρύπα) για την ευγενική φιλοξενία του και τις πολύτιμες υποδείξεις του.

Κάτω Κοίμηση, Λειψοί. Εδώ έζησε σχεδόν όλη του τη ζωή, ο ερημίτης μοναχός Φίλιππος Λειψοί. Το πέτρινο μονοπάτι που συνδέει την Πάνω με την Κάτω Κοίμηση. Μονοδέντρι, Λειψοί. Το μοναχικό δέντρο ρίζωσε στον βράχο και ονομάτισε την παραλία.

ΤΟ ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ ΑΙΓΑΙΟΥ & ΤΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ (ΙΘΕΑ)

Το "Αρχιπέλαγος Αιγαίου" είναι μία μη κερδοσκοπική, μη κυβερνητική περιβαλλοντική οργάνωση που δραστηριοποιείται από το 1998 σε διάφορες περιοχές των ελληνικών θαλασσών (Ιόνιο, Σποράδες, Κεντρικό Αιγαίο, Ανατολικό Αιγαίο, Λιβυκό Πέλαγος). Από το 2000 ως και σήμερα το πεδίο δράσης του έχει επικεντρωθεί στην περιοχή του Ανατολικού Αιγαίου, με έδρα την Ικαρία και δευτερεύουσα ερευνητική βάση στο νησί των Αρχιών. Η συνολική δράση της οργάνωσης έχει ως στόχο να συνδυάσει την επιστημονική έρευνα και μελέτη του ιδιαίτερου φυσικού περιβάλλοντος του Αιγαίου, αλλά και των παραγόντων που το απειλούν, με την ενημέρωση, την ευαισθητοποίηση και την συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων σε δράσεις προστασίας και ανάδειξής του.

Οι δράσεις του "Αρχιπέλαγος" (που υλοποιεί πρόγραμμα έρευνας σε συνεργασία με το Τμήμα Βιολογικών Ερευνών του πανεπιστημίου του Essex) είναι αυτοχρηματοδοτούμενες και βασίζονται στην πραγματικά εθελοντική

εργασία όλων των μελών της ερευνητικής ομάδας.

Το "Αρχιπέλαγος Αιγαίου" δημιούργησε το 2003 το ΙΘΕΑ, το οποίο υλοποιεί εκπαιδευτικές ερευνητικές δράσεις. Το ΙΘΕΑ υλοποιεί εφαρμοσμένη εκπαίδευση στην μελέτη του θαλάσσιου και χερσαίου περιβάλλοντος που απευθύνεται σε πτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές καθώς και αποφοίτους περιβαλλοντικών, θαλασσιών ή άλλων σχετικών επιστημών.

ΦΑΓΗΤΟ-ΔΙΑΜΟΝΗ

ΑΡΚΙΟΙ

Τρύπας 22470 32230 (σουπιές με σπανάκι, κολοκυθοκεφτέδες, χταποδοκεφτέδες, λεμονόπιτα, μπισκοτογλυκό, πολλές ετικέτες κρασιών, βαθιές γνώσεις μουσικής)

ΜΑΡΑΘΙ

Μιχάλης Κάβουρας 22470 31580 (σπεσιαλιτέ το μαραθιώτικο κατσικάκι)

Παντελής 22470 32609

ΛΕΙΨΟΙ

ΦΑΓΗΤΟ :

Γιάννης, Καλυψώ 22470 41242, Φώτης

ΔΙΑΜΟΝΗ : Studio Sofia 22470 41316,

Φιλοξένια 22470 41339,

Πανόραμα 22470 41235.

Βόρεια Ασπρονήσια. Ο τέλειος συνδυασμός λευκού και γαλάζιου.
Θαλάσσιες αμίδες στο Μακρονήσι, λίγο έξω από το λιμάνι των Λειψιών. (Αριστερά)

